

zwer vend door de gooise natuurgebieden

Voor de derde maal gaan we weer een natuurgebied in het Gooi bezoeken. Het Naardermeer. U kent het vanuit de trein. Maar kent u het echt?

3. het naardermeer

Het Naardermeer is misschien wel het meest beschreven natuurmonument van ons land. Waarom dan nog een beschrijving van dit unieke gebied in de Korhaan? Het is mij bij excursies wel eens gebleken dat de leden het Naardermeer eigenlijk helemaal niet kennen. Dikwijls ziet men het als een hermetisch afgesloten terrein, waar heel zeldzame vogels voorkomen. Maar zo hermetisch is het niet afgesloten. U mag er weliswaar niet zo maar in, of u zou het per trein moeten doen. U kunt aan excursies deelnemen, die de Vogelwerkgroep organiseert. U mag ook privé ronddobberen op het meer onder de bekwame leiding van een van de heren Hoetmer. Inlichtingen hieromtrent kunt u verkrijgen bij de eigenaresse van het Naardermeer en dat is, zoals u ongetwijfeld wel weet, de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, Herengracht 540 te Amsterdam.

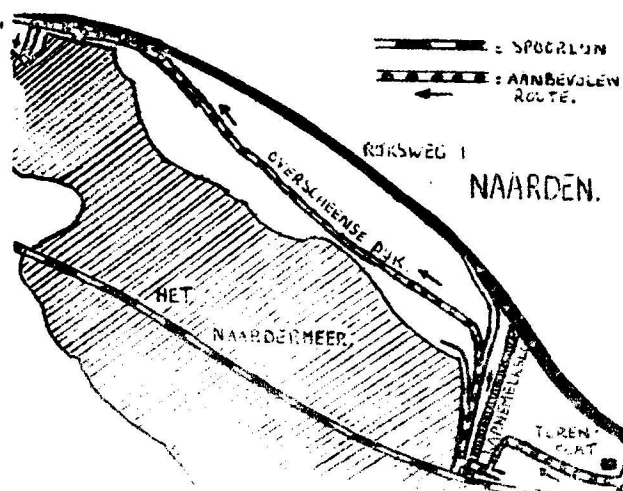
Het huidige Naardermeer is nog niet zo oud. In 1884 werd het drooggemalen. Daarvoor werd een heel stelsel van kanalen (tochten) en dijkjes gebouwd. In het drooggemalen meer werden verscheidene hectaren bezaaid met Koelzaad. Dat heeft volgens Thijssen nog mooi gebloeid ook. Het stoomgemaal moest voortdurend pompen om de droogmakerij droog te houden, omdat er erg veel water uit de grond opwelde. Omdat dit pompen op den duur veel te veel geld ging kosten, liet men het meer weer vollopen. Dat was in 1886.

Het meer was al eens eerder drooggelgd en wel in 1629. In datzelfde jaar werd gelast het meer weer onder water te zetten, omdat de Spanjaarden oprukten. U hebt stellig vroeger wel eens iets geleerd over de Tachtigjarige Oorlog en over de Hollandse Waterlinie. Het Naardermeer was een onderdeel van deze waterlinie.

In 1904 werd het Naardermeer nog eens met droogmaking bedreigd. Amsterdam wilde deze "waardeloze plas" met stedsvuil dempen. Het plan werd in de Amsterdamse gemeenteraad afgestemd met een meerderheid van slechts twee stemmen. Enkele natuurliefhebbers, onder wie ook Jac.P.Thijssen, waren geschrokken van het Amsterdamse plan. Door hen werd de "Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland" opgericht. In 1906 kocht deze vereniging het Naardermeer voor een bedrag van f 150.000.-.

Het Naardermeer is waarschijnlijk ontstaan door ontvening van de moerassen langs de Vecht, evenals de andere Vechtplassen. Tot in de 14e eeuw stond het bij Uitermeer in open verbinding met de Vecht. Thans staat het bij Muiden in verbinding met de Vecht door een uitwateringskanaaltje. De waterstand wordt geregeld met een uit 1809 daterende molen.

Waar het Naardermeer ligt behoeft ik u nauwelijks te vertellen. Tussen de Hilversumse Meent en de Keverdijkse Overscheense Polder. Maar hoe u bij het vertrekpunt van de (meeste) excursies moet komen, wil ik u wel even uitleggen. Als u van de Rijksweg bij Naarden komt, gaat u bij de torenflat bij het Wilhelminakruispunt de Cort van der Lindenlaan op (richting spoorlijn). Direct voorbij de torenflat moet u rechtsaf de Graaf Willem den Oudelaan in. Deze weg moet u dan helemaal uitrijden, door de Keverdijkse Polder. De laatste weg vóór de molen gaat u links in en dan komt u bij de Visserij van het Naardermeer. Op het

kaartje heb ik deze route duidelijk aangegeven.

Het Naardermeer bestaat voor een belangrijk deel uit moerasbos. We vinden er o.a. het Jan Hagenbos en Thijsse's Bos. Deze moerasbossen bestaan voornamelijk uit Zwarte Els. Voorts bestaat het Naardermeer uit plassen en rietlanden, tochten en een kade, die om het hele gebied loopt. Die plassen en tochten hebben allemaal een eigen naam. Zo vinden we er namen als Veertig Morgen, Grote Meer, Spookgat, Hoofdtocht, Boomtocht, Martelaarsgracht. In het Naardermeer bevindt zich ook één van de ruim honderd een-

dekooien, die ons land nog rijk is.

Naast de Zwarte Els van het moerasbos zijn Riet, Waterlelie en Gele Plomp wel de meest opvallende planten, maar er is uiteraard veel meer. Kent u buiten de bloeitijd het verschil tussen een Waterlelie en een Gele Plomp? Beide planten hebben drijvende bladeren. De bladeren van de Waterlelie komen opgerold en roodachtig van kleur naar boven en hebben een nagenoeg ronde vorm. Die van de Gele Plomp komen geheel ontvouwen en groenkleurig naar de oppervlakte van het water en zijn bovendien ovaler. Let daar maar eens op als u bij het water vertoeft. Enkele andere planten, die in dit waardevolle natuurgebied voorkomen, zijn: Kikkerbeet, Krabbescheer, Grote en Kleine Lisdodde, Waternavel, Zwanebloem, Gele Lis, Veenwortel en vele andere. Op de Meerkade staan ondermeer Rietorchis, Ogentroost, Ratelaar, Koekoeksbloem. Een vreemde heester in het moerasbos is de Aronia. Deze is hier waarschijnlijk door de vogels gebracht van de kwekerijen in de omgeving van het meer.

In het Naardermeer zwemt nog heel wat vis. Paling, Snoek, Brasem, Zeelt en Rietvoorn komen veel voor. Er is ook een behoorlijke Reeënstand in dit gebied. Vorig jaar zagen we er nog een bok tijdens een excursie van de Vogelwerkgroep. Andere voorkomende zoogdieren zijn: Hermelijn, Wezel, Visotter en Haas. Van insecten weet ik niet zo veel, maar ik zag er dikwijls prachtige libellen en vlinders. Op de Elzen komt natuurlijk het Elzehaantje veelvuldig voor. U kent dit kevertje wel van onze andere Elzebroekbossen. Op het Naardermeer kan men ook dikwijls de Groene Kikkers horen kwaken, maar u zult ze niet zo gemakkelijk zien.

Heel anders is dit met de vele vogels, die hier voorkomen. Ornithologisch is het Naardermeer wel heel erg belangrijk. vooral wegens zijn Aalscholvers, Lepelaars en Purperreigers. Men kan er vele vogelsoorten aantreffen. Om er enkele te noemen: Zwarte Stern, Vissdiefje, Bruine Kiekendief, Roerdomp, Pijlstaart, Geoorde Fuut, Fuut, Koekoek, Baardmannetje, Snor, Sprinkhaanrietzanger, Rietzanger, echte en imitatie Wielewalen, welke laatste eens op een excursie werd gehoord, hetgeen mij bijna mijn hoed kostte.

Het Naardermeer wordt niet direct bedreigd. De vogels, met name de Aalscholvers en de Lepelaars, staan wel aan verschillende gevaren bloot. Zo zijn er b.v. de hoogspanningsleidingen, waar ze telkens op hun voedselvluchten langs moesten. Of de bebouwing van de Hilversumse Meent nog nadelige gevolgen zal hebben voor het Naardermeer moet worden afgewacht doch is zeker niet uitgesloten.

SAMENVATTING

Het Naardermeer

Eigenaresse: Vereniging tot Behoud
van Natuurmonumenten

Toegangsbepalingen: inlichtingen bij
Natuurmonumenten, Herengracht
540, Amsterdam

Ligging: tussen Hilversumse Meent en
Keverdijkse Overscheense Polder
aan weerszijden van de spoorlijn
Amsterdam-Hilversum

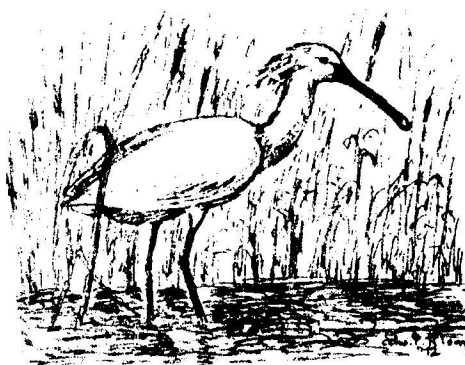
Te bereiken: per N.B.M.bus, lijn 30,
37 of 38 (uitstappen viaduct
Muiderberg of met eigen vervoer
naar de Visserij (zie kaartje)

Flora en fauna: rijk, Waterlelie, Le-
pelaar, Aalscholver

Geschiedenis: oud gebied, in huidige vorm echter sinds 1886

Bedreigingen: draadslachtoffers (vogels), bebouwing Hilversumse
Meent?

Litteratuur: Gidsje "Het Naardermeer" uitg. Natuurmonumenten
Handboek van Natuurmonumenten, idem
Wilde Planten, deel 2, Westhoff, v.d. Voo e.a., idem
Het Naardermeer, Dr. Jac. P. Thijsse, uitg. Verkade-album 1912
Het Vogeljaar, Dr. Jac. P. Thijsse, uitg. A. G. Schoonderbeek
Het Intieme Leven der Vogels, Dr. Jac. P. Thijsse, uitg. L. J. Veen

Lepelaar (*Platalea
leucorodia*),
Tekening: E.P.Klomp.

VOETNOOT

- ¹ Een morgen is een oppervlaktemaat. Een Gooise morgen is 0.9765 ha. Veertig Morgen is dus 39.06 ha, hetgeen wel aardig overeenstemt met de oppervlakte van de Veertig Morgen in het Naardermeer.

E.P.Klomp

deel 4: De bossen ten Zuid-Oosten van Hilversum zal verschijnen in de volgende Korhaan.

vwg-excursies op het naardermeer

Op dinsdagavond, 16 mei en op donderdagavond, 18 mei j.l. werd er door enige cursisten en leden van onze Vogelwerkgroep deelgenomen aan een tweetal excursies op het Naardermeer.

Daarbij werden interessante waarnemingen verricht.

Het verslag van deze excursies konden wij helaas niet in dit nummer opnemen, doch in het volgende nummer van de Korhaan zullen wij het graag publiceren.

Red.